

Załącznik
do Uchwały Nr XXVI/148/13 Rady Powiatu
Żyrardowskiego z dnia 29.03.2013 roku

**POWIATOWY PROGRAM PRZECIWDZIAŁANIA
PRZEMOCY W RODZINIE ORAZ OCHRONY OFIAR
PRZEMOCY W RODZINIE NA LATA 2013-2018**

SPIS TREŚCI

Wstęp	2
I. Charakterystyka zjawiska przemocy	4
II. Podstawy prawne programu	6
III. Analiza sytuacji społeczno-demograficznej Powiatu Żyrardowskiego	10
IV. Analiza zjawiska przemocy w Powiecie Żyrardowskim	13
V. Analiza SWOT sytuacji w Powiecie Żyrardowskim pod kątem przeciwdziałania przemocy	18
VI. Cele programu	19
VII. Harmonogram działań	20
VIII. Obszary działań	26
IX. Odbiorcy programu	26
X. Przewidywane efekty realizacji programu	27
XI. Realizatorzy	27
XII. Monitoring	28
Zakończenie	28

WSTĘP

Przemoc w rodzinie istniała od zarania dziejów. Mężczyźni – z racji większej siły fizycznej – stanowili płęć dominującą. Ich zadaniem było rodzinę wyżywić i obronić i z tej racji byli oni zawsze przywódcami rodziny. Jeszcze w IV wieku n.e. rzymska "głowa rodziny" - ojciec, zwany *pater familias*, miał prawo do decydowaniu o życiu i śmierci członków swojej rodziny. Mógł kazać dziecko zabić lub porzucić i - jak pokazuje historia - korzystał z tego prawa dość często. Ewolucja w kierunku ochrony życia dziecka była powolna. W Rzymie przysługujące ojcu prawo życia i śmierci zniesiono dopiero w roku 365 n.e. W IV w. n.e. zabicie lub porzucenie dziecka zaczęto uznawać w prawie rzymskim za przestępstwo.

Przez całe tysiąclecia przemoc w rodzinie była sprawą prywatną i społeczeństwo nie reagowało na jej stosowanie. Dopiero w XX wieku przestała ona być tematem tabu i została uznana za przestępstwo.

Przemocą nazywamy wszelkie zachowania naruszające dobra jednostki. Jest ona stosowana przez jednostkę silniejszą lub mającą inną istotną przewagę nad jednostką słabszą.

Przemoc domowa, zwana też przemocą w rodzinie, to zamierzone i wykorzystujące przewagę sił działanie skierowane przeciw członkowi rodziny, które narusza prawa i dobra osobiste powodując cierpienie i szkody.

Przemoc w rodzinie jest najczęściej problemem ukrytym. Doświadczają jej nie tylko kobiety, ale także dzieci, osoby starsze, chore, a czasem również mężczyźni.

I. CHARAKTERYSTYKA ZJAWISKA PRZEMOCY

Zgodnie z art. 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. 2005 Nr 180, poz. 1493 z późn. zm.), przemoc w rodzinie to jednorazowe lub powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste członków rodziny, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą.

Z powyższej definicji wynikają następujące cechy charakterystyczne przemocy:

- jest intencjonalna, tzn. jest zamierzonym działaniem człowieka i ma na celu kontrolowanie i podporządkowanie ofiary;
- siły są nierównomierne – sprawca przemocy jest silniejszy od ofiary;
- działanie lub zaniechanie jednej osoby narusza prawa i dobra osobiste drugiej – sprawca wykorzystuje przewagę siły, narusza podstawowe prawa ofiary;
- powoduje cierpienie i szkody fizyczne lub psychiczne – sprawca naraża zdrowie i życie ofiary, szkody mogą być wymierne albo nie, widoczne lub niedostrzegalne, natychmiastowe, czy też odroczone w czasie.

W literaturze przedmiotu rozróżniamy następujące rodzaje przemocy:

- przemoc fizyczna – bicie, znęcanie się, głodzenie, zamykanie, kopanie, policzkowanie, szarpanie, duszenie, ciągnięcie za włosy, rzucanie przedmiotami, używanie niebezpiecznych narzędzi lub grożenie ich użyciem, zadawanie bólu;
- przemoc psychiczna – sprawowanie przez sprawcę psychicznej kontroli nad ofiarą - np. straszenie zabójstwem, użyciem przemocy, zabranie

dzieci, niszczenie lub grożenie zniszczeniem rzeczy, upokarzanie, używanie wulgarnych słów;

- przemoc seksualna – zmuszanie do odbywania stosunku lub poddania się innym zachowaniom seksualnym, a także zmuszanie do współżycia w nieakceptowanej formie;
- przemoc finansowa (ekonomiczna) – np. utrzymywanie osoby zależnej w całkowitej zależności finansowej, zakazywanie pracy zawodowej, nie dawanie wystarczającej ilości środków finansowych na prowadzenie gospodarstwa domowego;
- przemoc polegająca na osaczeniu – np. ciągłe chodzenie za kimś, dzwonienie do niego w celu wyrządzenia mu krzywdy lub zastraszania;
- przemoc w wymiarze społecznym – zakazywanie osobie kontaktów z rodziną, przyjaciółmi, zabranianie wychodzenia z domu, upokarzanie jej w miejscach publicznych.

Przemoc domowa rzadko jest czynem jednorazowym. Znacznie częściej jest procesem o długiej, nawet kilkunastoletniej historii. Ma tendencję do powtarzania się według zauważalnej prawidłowości. Cykl przemocy składa się zwykle z trzech następujących po sobie faz:

- faza narastającego napięcia – jest to początek cyklu, który charakteryzuje się wzrostem napięcia i natężenia sytuacji konfliktowych,
- faza ostrej przemocy – następuje wybuch gniewu i wyładowanie agresji,
- faza miodowego miesiąca – jest to faza skruchy ze strony sprawcy, okazywania żalu, jednak bez specjalistycznej pomocy kończy się to nawrotem przemocy spowodowanym ponownym wzrostem napięcia u sprawcy.

Przemoc jest zjawiskiem bardzo złożonym dlatego tak ciężko jest osobie będącej ofiarą przemocy przerwać milczenie a co za tym idzie wyjść poza tzw. błędne koło przemocy.

II. PODSTAWY PRAWNE PROGRAMU

Przemoc w rodzinie ujmowana w kontekście łamania praw człowieka, jako ważnego problemu społecznego, znalazło odzwierciedlenie w wielu dokumentach międzynarodowych, zalecających podejmowanie wszelkich niezbędnych działań w celu eliminacji przemocy i ochrony ofiar. Należą do nich m.in.:

- Deklaracja o eliminacji przemocy wobec kobiet z 1993 roku,
- Karta Praw Podstawowych Unii Europejskiej z 2000 roku,
- Rezolucja Parlamentu Europejskiego w sprawie obecnej sytuacji oraz przyszłych działań w zakresie zwalczania przemocy wobec kobiet (2004/2220(INI)),
- Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie przemocy domowej wobec kobiet (2006/C 110/15).

Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie swoje uwarunkowania prawne ma przede wszystkim w ustawie z dnia 10 czerwca 2010 r. o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. 2010.125.842), jak również w Krajowym Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Województwie Mazowieckim. Inne akty prawne niezbędne do realizacji Programu to:

- Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (j.t. Dz. U.2012.788 z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks Postępowania Karnego (Dz. U. 1997.89.555 z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2009 r. Nr 175, poz. 1362 z późn. zm.),

- Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. 2012.1356. j.t. z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. 2005.180.1493 z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 10 czerwca 2010 r. o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. 2010.125.842 z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. kodeks karny (Dz. U. 1997.88.553 z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. kodeks postępowania karnego (Dz. U. 1997.89.555 z późn. zm.),
- Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 22 października 2010 roku w sprawie wzoru zaświadczenia lekarskiego o przyczynach i rodzaju uszkodzeń ciała związanych z użyciem przemocy w rodzinie (Dz. U. 2010.201.1334),
- Ustawa z dnia 27 lipca 2001 roku o kuratorach sądowych (Dz. U. 2001.98.1071 z późn. zm.),
- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997r. (Dz. U. 1997. 78. 483 z późn. zm.),
- Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 12 czerwca 2003 roku w sprawie szczegółowego sposobu wykonywania uprawnień i obowiązków kuratorów sądowych (Dz. U. 2003.112.1064 z późn. zm.),
- Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 28 stycznia 2011 r. w sprawie Zespołu Monitorującego do spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie (Dz.U.2011.28.146),
- Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 lutego 2011 r. w sprawie standardu podstawowych usług świadczonych przez specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie,

kwalifikacji osób zatrudnionych w tych ośrodkach, szczegółowych kierunków prowadzenia oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie oraz kwalifikacji osób prowadzących oddziaływania korekcyjno-edukacyjne (Dz. U. 2011.50.259),

- Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 31 marca 2011 r. w sprawie procedury postępowania przy wykonywaniu czynności odebrania dziecka z rodziny w razie bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia dziecka w związku z przemocą w rodzinie (Dz. U. 2011.81.448),
- Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta” (Dz. U. 2011.209.1245).

Ponadto dokumentami określającymi obszary poszczególnych dziedzin życia powiatu, w tym społecznego, mającymi bezpośredni i pośredni wpływ na rozwiązywanie problemów społecznych są:

- Strategia Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Żyrardowskiego na lata 2010 – 2020,
- Strategia Rozwoju Powiatu Żyrardowskiego na lata 2005-2014

Zgodnie z art. 6 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie zadania przeciwdziałania przemocy w rodzinie są realizowane przez organy administracji rządowej i jednostki samorządu terytorialnego.

Do zadań powiatu należy w szczególności:

1. opracowanie i realizacja powiatowego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie;
2. opracowanie i realizacja programów służących działaniom profilaktycznym mającym na celu udzielenie specjalistycznej pomocy, zwłaszcza w zakresie promowania i wdrożenia prawidłowych metod

wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie;

3. zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia;
4. zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach interwencji kryzysowej;

Do zadań z zakresu administracji rządowej realizowanych przez powiat należy w szczególności:

1. tworzenie i prowadzenie specjalistycznych ośrodków wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie;
2. opracowywanie i realizacja programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie.

Do zadań gminy należy tworzenie gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w tym:

1. opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie;
2. prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w szczególności poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie;
3. zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia;
4. tworzenie zespołów interdyscyplinarnych.

Ustawodawca bardzo ważny nacisk kładzie na to, by działania podejmowane przez instytucje oraz organizacje były ze sobą spójne i tworzyły jeden wielki system.

III. ANALIZA SYTUACJI SPOŁECZNO-DEMOGRAFICZNEJ POWIATU ŻYRARDOWSKIEGO

Powiat żyrardowski należy do województwa mazowieckiego i jest jednym z jego granicznych powiatów. Na północy graniczy bezpośrednio z powiatem sochaczewskim, na wschodzie z powiatem grodziskim, na południowym-wschodzie z powiatem grójeckim, na południu z powiatem rawskim, zaś na południowym-zachodzie i zachodzie z powiatem skierniewickim. Jego zachodnia granica stanowi zarazem granicę województw mazowieckiego i łódzkiego.

Powiat żyrardowski jest powiatem ziemskim liczącym 75.136 mieszkańców (stan na 31.12.2008 r.). Tworzą go następujące gminy:

- Żyrardów – gmina miejska,
- Mszczonów – gmina miejsko-wiejska,
- Puszcza Mariańska – gmina wiejska,
- Radziejowice – gmina wiejska,
- Wiskitki – gmina wiejska.

Rycina 1. Mapa powiatu żyrardowskiego

Pod względem powierzchni powiat żyrardowski należy do najmniejszych w województwie mazowieckim. Ogólna powierzchnia powiatu wynosi 532,63 km². Na 37 powiatów w województwie jedynie cztery inne jednostki tego szerebu mają mniejszą powierzchnię.

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego dla powiatu żyrardowskiego na 31 grudnia 2008 roku, teren powiatu zamieszkiwało 75.136 osób, w tym 35.823 mężczyzn i 39.313 kobiet. Na 100 mężczyzn przypadało 110 kobiet. Gęstość zaludnienia wynosiła 141 osób na 1 km².

Gęstość zaludnienia w poszczególnych gminach powiatu jest zróżnicowana, wahając się od 59 w gminie Puszcza Mariańska do 2.875 osób na km² w gminie Żyrardów. Tereny miejskie (miasta Żyrardów i Mszczonów) zajmują łącznie 22,91 km², co stanowi 4,3% powierzchni powiatu.

Mimo, iż w skład powiatu żyrardowskiego wchodzi zaledwie dwie jednostki miejskie (Żyrardów i Mszczonów), to w miastach mieszka ponad 64% ogółu ludności. Decydujący wpływ na takie ukształtowanie sytuacji demograficznej ma wielkość Żyrardowa, a także historia tego regionu. Jedną z konsekwencji ciążenia mniejszych ośrodków miejskich zlokalizowanych w pobliżu Warszawy jest systematyczny odpływ ich mieszkańców do stolicy. Celem migracji jest znalezienie pracy lub odpowiedniej szkoły.

Dla polityki społecznej niemniej ważnym wskaźnikiem od ogółu populacji jest jej aktualna, jak i prognozowana struktura wiekowa.

Struktura wiekowa mieszkańców powiatu w latach 2006-2008 była korzystna, co przejawiało się większą liczbą osób w wieku przedprodukcyjnym w porównaniu z osobami w wieku poprodukcyjnym.

Prognozując sytuację demograficzną powiatu na najbliższe lata, należy podkreślić dwie charakterystyczne cechy, które kształtować będą oczekiwania mieszkańców wobec szeroko rozumianej sfery społecznej, w tym pomocy społecznej. Pierwsza dotyczy malejącego odsetka ludzi młodych i związana jest

z takimi potrzebami społecznymi, jak edukacja i wychowanie, sport i rekreacja, organizacja czasu wolnego. Druga związana jest ze wzrostem liczby osób w wieku poprodukcyjnym i wskazuje na przyspieszenie procesu starzenia się społeczeństwa powiatu. W dalszej perspektywie można przewidywać, że grono seniorów będzie się powiększało o kolejne roczniki osób kończących działalność zawodową. Z punktu widzenia systemu zabezpieczenia społecznego jest to o tyle ważne, że wymaga dostosowania do potrzeb tej grupy odpowiedniej sfery usług społecznych.

Obok wieku, poziom wykształcenia lokalnej społeczności jest kolejną, istotną przesłanką w aspekcie zadań i oczekiwań wobec pomocy społecznej. W procesie oceny umiejętności i radzenia sobie poszczególnych osób, przede wszystkim na rynku pracy, wykształcenie odgrywa niebagatelną rolę. Im bowiem dana osoba jest lepiej wykształcona, tym łatwiej potrafi się przystosować do rynku pracy, tym mniejsze prawdopodobieństwo korzystania przez nią z pomocy społecznej.

Analizując strukturę wykształcenia ludności powiatu w wieku 13 lat i więcej (63.249 osób), należy stwierdzić, iż największe grupy stanowiły osoby z wykształceniem podstawowym ukończonym (21.199 osób), średnim (ogólnokształcącym i zawodowym – 18.548 osób), zasadniczym zawodowym (13.940 osób) oraz wykształceniem wyższym (5.029 osób).

Wykształcenie ludności jest bezpośrednio związane z jej cechami społeczno-zawodowymi, wpływa na procesy demograficzne, a także na aktywność zawodową ludności i źródła jej utrzymania.

W 2002 roku spośród 74.817 mieszkańców powiatu 25.500 osób (34,1%) posiadało własne źródło utrzymania. Wśród nich 17.913 osób utrzymywało się z pracy poza rolnictwem, w tym 15.415 osób z pracy najemnej i 2.498 osób z pracy na rachunek własny lub z dochodów z najmu. Ze źródeł rolniczych utrzymywało się 1.760 osób. Z niezarobkowych źródeł utrzymania korzystało

natomiast 5.791 osób, z czego 1.324 mieszkańców powiatu otrzymywało świadczenia emerytalne, a 2.870 osób świadczenia rentowe. Z pozostałych niezarobkowych źródeł utrzymania korzystało 1.597 osób. Na utrzymaniu pozostawało 49.317 osób. Źródła utrzymania nie ustalono dla 36 osób.

IV. ANALIZA ZJAWISKA PRZEMOCY W POWIECIE ŻYRARDOWSKIM

Opracowanie każdego skutecznego programu powinno być oparte na pogłębionej analizie zjawiska, którego dotyczy dany program. Zasadne więc wydaje się dokonanie wielopłaszczyznowego przedstawienia problemu występowania zjawiska przemocy wśród mieszkańców Powiatu Żyrardowskiego.

Źródłem prezentowanych poniżej danych są informacje przekazane przez:

- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Żyrardowie;
- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Mszczonowie;
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wiskitkach;
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Radziejowicach;
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Puszczy Mariańskiej;
- Punkt Specjalistycznego Poradnictwa Rodzinnego w Żyrardowie.

Z prezentowanych danych zawartych w tabeli 1 zamieszczonych poniżej wynika, że przemoc w rodzinie jest marginalnym powodem przyznawania wsparcia, czy pomocy udzielanej przez Ośrodki Pomocy Społecznej z terenu Powiatu Żyrardowskiego.

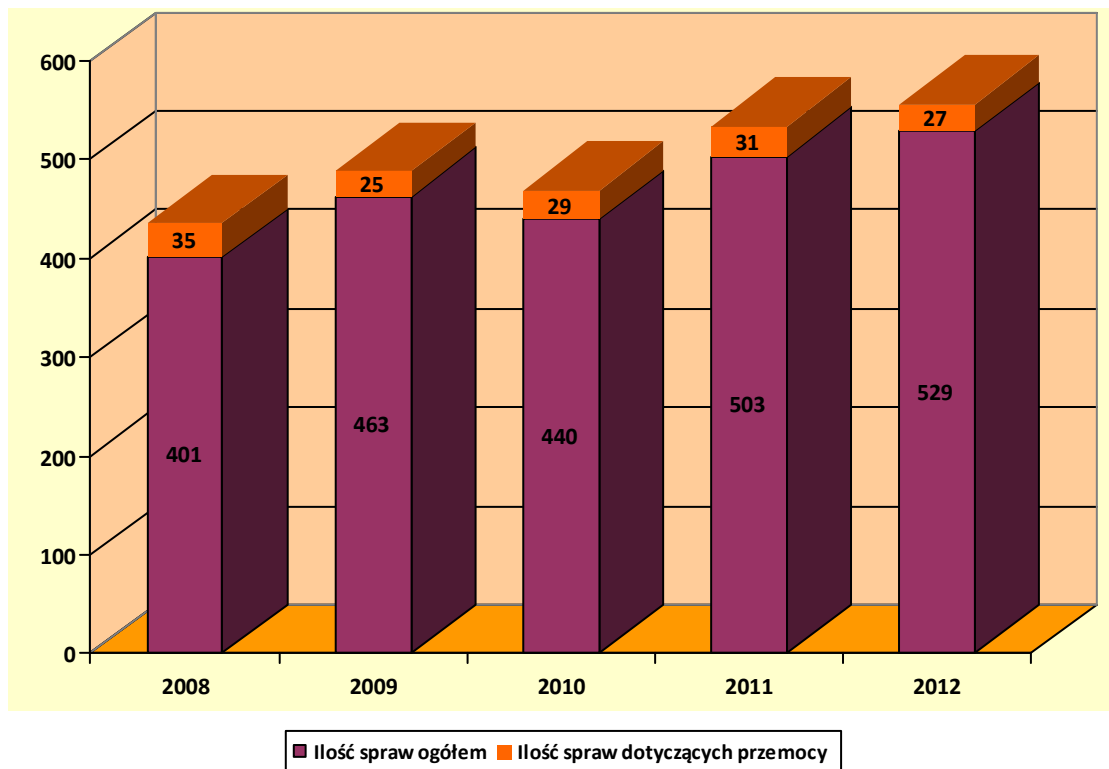
Tabela 1: Przemoc w rodzinie jako przyczyna udzielenia pomocy rodzinie wg OPS z terenu Powiatu Żyrardowskiego

L.p.	Rok	Żyrardów		Mszczonów		Wiskitki		Radziejowice		Puszcza Mariańska	
		L. rodzin objętych pomocą ogółem	L. rodzin z problemem przemocy	L. rodzin objętych pomocą ogółem	L. rodzin z problemem przemocy	L. rodzin objętych pomocą ogółem	L. rodzin z problemem przemocy	L. rodzin objętych pomocą ogółem	L. rodzin z problemem przemocy	L. rodzin objętych pomocą ogółem	L. rodzin z problemem przemocy
1	2011	2384	2	345	2	784	1	193	4	231	0
2	2012	2233	1	352	1	821	2	234	3	225	0
3	Razem	4617	3	697	3	1605	3	427	7	456	0

Przyznanie pomocy rodzinie z powodu występowania w niej przemocy jest odnotowywana statystycznie najczęściej przez OPS w Radziejowicach. Odnotowano tam na przestrzeni ostatnich dwóch lat 7 takich przypadków na 427 rodzin objętych pomocą przez ten OPS. Statystycznie najlepiej w tym zakresie jest na terenie działania OPS w Puszczy Mariańskiej, gdzie na przestrzeni ostatnich dwóch lat nie odnotowano żadnego przypadku przyznania pomocy rodzinie z powodu występowania w niej problemu przemocy, przy większej niż na terenie działania OPS w Radziejowicach liczbie osób objętych pomocą.

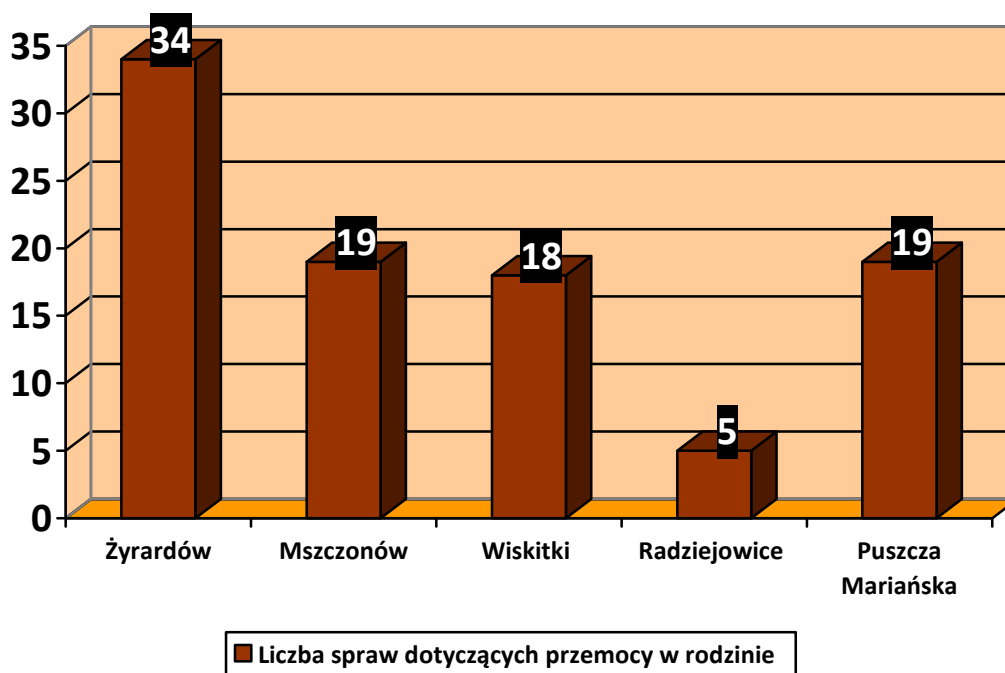
Analizując dane dotyczące udzielonej pomocy przez Punkt Specjalistycznego Poradnictwa Rodzinnego w Żyrardowie - przedstawione na wykresie 1 - z łatwością można dostrzec, że występowanie problemu przemocy w rodzinie, ma w ciągu ostatnich dwóch lat tendencję ujemną, przy jednoczesnym wzroście ogólnej ilości spraw zgłaszanych i prowadzonych przez ww. Punkt.

Wykres 1: Przemoc w rodzinie jako przyczyna zgłoszenia sprawy w Punkcie Specjalistycznego Poradnictwa Rodzinnego w Żyrardowie

Na terenie gmin wchodzących w skład Powiatu Żyrardowskiego funkcjonują Gminne Zespoły Interdyscyplinarne, których zadaniem jest między innymi prowadzenie spraw związanych z przemocą w rodzinie. Ilości spraw rozpatrywanych w roku 2012 przez Gminne Zespoły Interdyscyplinarne, których powodem było występowanie przemocy w rodzinie obrazuje wykres 2.

Wykres 2: Przemoc w rodzinie na podstawie spraw wszczętych przez Zespoły Interdyscyplinarne z terenu Powiatu Żyrardowskiego w roku 2012

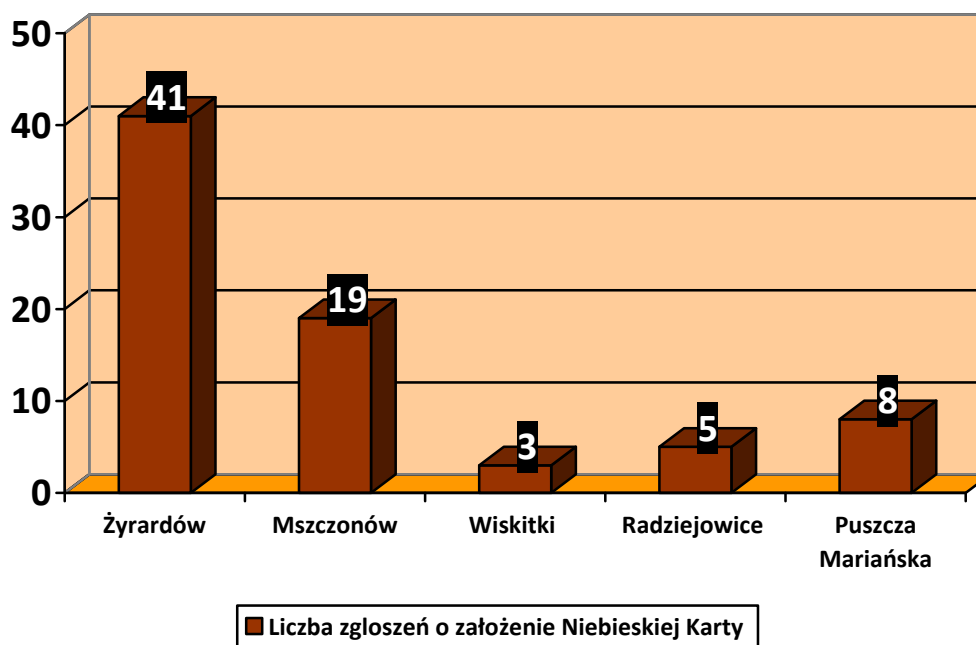
Problem przemocy w rodzinie był najczęstszym powodem podejmowania działań przez Zespół Interdyscyplinarny funkcjonujący na terenie miasta Żyrardów. Wszczęto z tego powodu 34 postępowania. Na terenie gminy Mszczonów, Wiskitki oraz Puszcza Mariańska liczba spraw prowadzonych przez Zespoły Interdyscyplinarne dotyczących przemocy w rodzinie kształtowała się na podobnym poziomie i wynosiła od 18 do 19 spraw. Najmniej spraw dotyczących przemocy w rodzinie prowadził Zespół Interdyscyplinarny funkcjonujący na terenie Gminy Radziejowice, tj. 5 spraw.

Innym wskaźnikiem obrazującym przemoc w rodzinie może być ilość zgłoszeń o założenie sprawcom przemocy tzw. Niebieskich Kart.

Liczbę tych zgłoszeń dokonanych w 2012 roku w poszczególnych gminach Powiatu Żyrardowskiego, dokonanych przez pracowników Ośrodków Pomocy Społecznej przedstawia wykres 3.

Wykres 3: Przemoc w rodzinie na podstawie zgłoszeń o założenie Niebieskiej Karty dokonanych przez pracowników socjalnych z OSP z terenu Powiatu Żyrardowskiego w roku 2012

Zgłoszenia o założenie Niebieskiej Karty sprawcom przemocy najczęściej dokonywane są przez pracowników Ośrodka Pomocy Społecznej w Żyrardowie. W roku 2012 takich zgłoszeń pracownicy ci dokonywali 41 razy. Pracownicy z Ośrodka Pomocy Społecznej w Mszczonowie dokonywali takich samych zgłoszeń w minionym roku 19 razy. Nieco lepiej prezentuje się sytuacja na terenie gmin wiejskich z terenu Powiatu Żyrardowskiego. W gminie Puszczą Mariańska dokonano 8 zgłoszeń o założenie Niebieskiej Karty, a w gminach Radziejowice i Wiskitki – odpowiednio – 5 i 3 zgłoszenia.

Podsumowując, należy podkreślić, iż dane statystyczne omawiane powyżej nie odzwierciedlają faktycznych rozmiarów zjawiska przemocy w rodzinie w Powiecie Żyrardowskim. Nie ma bowiem dokładnych i rzetelnych danych o istnieniu przemocy domowej, m.in. ze względu na wciąż silnie funkcjonujące w społeczności stereotypy i mity na jej temat. Przykładowo

przemoc w rodzinie ciągle pojmowana jest jako prywatna sprawa ludzi w nią uwikłanych. Stereotyp mówiący, że „*własne brudy pierze się we własnych czterech ścianach*”, powoduje, że osoby doznające przemocy nie zgłaszają się po pomoc, a świadkowie najczęściej ignorują dostrzeżone fakty. Przemoc w rodzinie jest problemem niezwykle skomplikowanym i - co nie ulega wszelkim wątpliwościom - wymagającym podejścia interdyscyplinarnego w jego rozwiązywaniu. Toteż niezwykle istotnym jest podejmowanie w tej kwestii wciąż nowych wyzwań, opracowywania innowacyjnych i nowatorskich przedsięwzięć, by w jak najbardziej skuteczny sposób walczyć z przemocą w rodzinie.

V. ANALIZA SWOT SYTUACJI W POWIECIE ŻYRARDOWSKIM POD KĄTEM PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY

Pojęcie „SWOT” jest akronimem słów *Strengths* (mocne strony), *Weaknesses* (słabe strony), *Opportunities* (szanse w otoczeniu), *Threats* (zagrożenia w otoczeniu). Analizy SWOT dokonujemy w 4 perspektywach, a mianowicie:

1. Zewnętrzne pozytywne – szanse: zjawiska i tendencje w otoczeniu, które odpowiednio wykorzystane stają się impulsem rozwoju oraz osłabiają zagrożenia.;
2. Zewnętrzne negatywne – zagrożenia: wszystkie czynniki, które są postrzegane jako bariery dla rozwoju, utrudnienia, dodatkowe koszty działania;
3. Wewnętrzne pozytywne – mocne strony, czyli atuty organizacji;
4. Wewnętrzne negatywne – słabe strony: to konsekwencja ograniczeń zasobów i niedostatecznych kwalifikacji.

SŁABE STRONY	MOCNE STRONY
<ol style="list-style-type: none"> 1. Wypalenie zawodowe kadry pomocy społecznej. Przeciążenie obowiązkami i niskie wynagrodzenia specjalistów. 2. Brak dostępności do poradnictwa specjalistycznego w gminach wiejskich. 3. Brak organizacji pozarządowych zajmujących się pracą z ofiarami i świadkami przemocy w rodzinie. 4. Brak Specjalistycznego Ośrodka Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie na terenie powiatu. 5. Brak całodobowego Ośrodka Interwencji Kryzysowej na terenie powiatu. 6. Brak programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie. 7. Niskie możliwości odizolowania ofiar od sprawców przemocy czy też pomocy w znalezieniu mieszkań na terenie powiatu. 8. Brak systemu szkoleń interdyscyplinarnych. 9. Brak skutecznej współpracy i skoordynowania działań między instytucjami w zakresie walki z przemocą w rodzinie. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kompetencje pracowników udzielających pomocy ofiarom. 2. Zespoły Interdyscyplinarne działające w poszczególnych gminach na terenie powiatu. 3. Punkt Specjalistycznego Poradnictwa Rodzinnego (poradnictwo specjalistyczne psychologiczne, prawne, socjalne i rodzinne). 4. Systematyczne podnoszenie kwalifikacji przez kadrę zajmującą się problematyką przemocy w rodzinie.
ZAGROŻENIA	SZANSE
<ol style="list-style-type: none"> 1. Mity i stereotypy nt. przemocy w rodzinie silnie zakorzenione w mentalności społeczności lokalnych. 2. Silne przekonania o braku egzekwowania konsekwencji wobec osoby stosującej przemoc, o ich bezkarności. 3. Schorzenia psychiczne świadków i ofiar doznanych wskutek przemocy trwającej latami. 4. Brak środków finansowych na podnoszenie kwalifikacji kadry oraz prowadzenie programów i działań skierowanych do ofiar i świadków przemocy domowej. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Znowelizowana ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. 2. Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie. 3. Procedura „Niebieskich Kart”. 4. Systematyczne uwrażliwianie na zjawisko przemocy w rodzinie. 5. Edukacja społeczna na temat przeciwdziałania przemocy w rodzinie; współpraca służb i instytucji w tym zakresie.

VI. CELE PROGRAMU

Główny cel programu to zwiększenie skuteczności działań na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie w powiecie żyrdowskim.

Uzasadnienie:

Program ma przyczynić się do ograniczenia skali problemu i skutków przemocy domowej, dlatego też istotne jest podejmowanie kompleksowych

działań ukierunkowanych zarówno na ochronę ofiar przemocy, jak i na edukowanie osób stosujących przemoc i korygowanie agresywnych postaw i zachowań.

Cele szczegółowe:

1. Zwiększenie wiedzy na temat zjawiska przemocy w rodzinie wśród mieszkańców powiatu żyrardowskiego;
2. Podnoszenie jakości pracy służb zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie;
3. Zwiększenie skuteczności podejmowanych działań w zakresie udzielenia pomocy osobom dotkniętym przemocą poprzez wsparcie i terapię, udostępnienie wiadomości o instytucjach udzielających pomocy w sytuacjach doświadczania przemocy w rodzinie;
4. Zwiększenie skuteczności podejmowanych działań wobec sprawców przemocy poprzez realizację programu korekcyjno – edukacyjnego dla sprawców przemocy;
5. Współpraca instytucji oraz organizacji pozarządowych na rzecz zapobiegania przemocy w rodzinie.

VII. HARMONOGRAM DZIAŁAŃ

Cel szczegółowy nr 1

Zwiększenie wiedzy na temat zjawiska przemocy w rodzinie wśród
mieszkańców powiatu żyrardowskiego

Działania	Czas realizacji	Podmiot realizujący i instytucje współrealizujące	Źródło finansowania
1. Organizowanie kampanii, konferencji dotyczących problematyki przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.	2013 – 2018	PCPR	- budżet powiatu

2. Współpraca z mediami, 3. wymiana informacji pomiędzy mediami i instytucjami 4. odpowiedzialnymi za rozwiązywanie problemów przemocy w rodzinie.	2013 – 2018	- PCPR - lokalne media	- bez nakładów finansowych
5. Edukacja społeczności lokalnej na temat zjawiska przemocy w rodzinie (m.in. prelekcje, pogadanki kierowane do mieszkańców Powiatu Żyrardowskiego).	2013 - 2018	- PCPR - Poradn.Psych.Pedag. - pedagodzy szkół na terenie powiatu - OPS - Policja	- bez nakładów finansowych
6. Realizacja programów profilaktycznych skierowanych do młodzieży szkolnej.	2013 - 2018	- PCPR - Poradn.Psych.Pedag. - pedagodzy szkół na terenie powiatu	- bez nakładów finansowych
7. Realizacja projektów mających na celu edukację społeczną oraz promocję zachowań społecznych, wolnych od przemocy	2013 – 2018	- PCPR - organizacje pozarządowe - OPS	- budżet powiatu, - środki finansowe z UE, - środki finansowe z MPiPS

Wskaźniki:

- Ilość zorganizowanych konferencji,
- Ilość kampanii medialnych,
- Ilość zrealizowanych programów profilaktycznych,
- Ilość zrealizowanych projektów,
- Ilość osób uczestniczących w kampaniach,
- Ilość osób objętych wsparciem w ramach projektów, programów profilaktycznych,
- Ilość środków finansowych pozyskanych na realizację zadań.

Cel szczegółowy nr 2

Podnoszenie jakości pracy służb zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy
w rodzinie

Działania	Czas realizacji	Podmiot realizujący i instytucje współrealizujące	Źródło finansowania
1. Organizowanie interdyscyplinarnych szkoleń na temat przemocy domowej, skierowanych do pracowników socjalnych, policji, pedagogów, służb medycznych, członków gminnych zespołów interdyscyplinarnych	2013 – 2018	- PCPR - pedagodzy szkół na terenie powiatu - OPS - Policja - służba zdrowia	- budżet województwa - budżet powiatu
2. Tworzenie materiałów instruktażowych, procedur postępowania wobec występowania przemocy w rodzinie	2013 – 2018	- PCPR, - organizacje pozarządowe	- budżet województwa - budżet powiatu

Wskaźniki:

- Ilość osób uczestniczących w szkoleniach,
- Ilość zorganizowanych szkoleń,
- Ilość opracowanych materiałów instruktażowych,
- Ilość instytucji objętych wsparciem w postaci szkoleń, warsztatów.

Cel szczegółowy nr 3

Zwiększenie skuteczności podejmowanych działań w zakresie udzielania pomocy osobom dotkniętym przemocą poprzez wsparcie i terapię, udostępnienie wiadomości o instytucjach udzielających pomocy w sytuacjach doświadczenia przemocy w rodzinie

Działania	Czas realizacji	Podmiot realizujący i instytucje współrealizujące	Źródło finansowania
1. Udzielanie pomocy i wsparcia osobom doświadczającym przemocy domowej poprzez poradnictwo specjalistyczne, terapię (poradnictwo prawne, rodzinne, socjalne, itp.) i działania interwencyjne	2013 – 2018	- PCPR - pedagodzy szkół na terenie powiatu - OPS - Policja - służba zdrowia	- budżet województwa - budżet powiatu
2. Objęcie specjalistycznym wsparciem dzieci z rodzin dotkniętych przemocą domową	2013 – 2018	- PCPR - OPS - Policja - pedagog szkolny	- budżet województwa - budżet powiatu
3. Zapewnienie schronienia i izolację ofiar przemocy	2013 – 2018	- PCPR - OPS - Policja	- budżet województwa - budżet powiatu - budżet gminy
4. Dążenie do utworzenia ośrodków wsparcia dla osób uwięzionych w przemoc	Od 2013	- PCPR - organizacje pozarządowe	- środki powiatu, - środki MPiPS, - środki UE
5. Realizacja projektów mających na celu zmniejszenie negatywnych skutków występowania przemocy w rodzinie	2013 - 2018	- PCPR - OPS - organizacje pozarządowe	- środki pomocowe UE, - budżet powiatu
6. Opracowywanie i realizacja programów terapeutycznych dla ofiar przemocy w rodzinie	2013 - 2018	- PCPR - OPS - organizacje pozarządowe	- środki pomocowe UE, - środki MPiPS
7. Udostępnienie do publicznej wiadomości informatorów o instytucjach udzielających pomocy w sytuacjach doświadczania przemocy w rodzinie	2013 - 2018	- PCPR - OPS - organizacje pozarządowe	- budżet województwa - budżet powiatu - budżet gminy

Wskaźniki:

- Ilość osób objęta poradnictwem specjalistycznym,
- Ilość podjętych działań interwencyjnych,
- Ilość osób korzystających ze schronienia dla ofiar przemocy,

- Ilość zrealizowanych projektów,
- Ilość osób objętych działaniami projektu,
- Ilość opracowanych i zrealizowanych programów terapeutycznych,
- Ilość osób, które zostały objęte działaniami programów terapeutycznych,
- Ilość utworzonych ośrodków wsparcia dla osób uwięzionych w przemoc,
- Ilość osób objętych wsparciem w ramach działalności ośrodków,
- Ilość opracowanych i wydanych informatorów.

Cel szczegółowy nr 4

Zwiększenie skuteczności podejmowanych działań wobec sprawców przemocy poprzez realizację programu korekcyjno-edukacyjnego dla sprawców przemocy.

Działania	Czas realizacji	Podmiot realizujący i instytucje współrealizujące	Źródło finansowania
1. Realizacja programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie	2013 – 2018	- PCPR - OPS	- budżet województwa - budżet powiatu - budżet gminy
2. Wsparcie dla uczestników programów korekcyjno-edukacyjnych po zakończeniu programu poprzez monitoring kart dotyczących funkcjonowania osób, które brały udział w programie	2013 – 2018	- PCPR - OPS	- budżet województwa - budżet powiatu - budżet gminy

Wskaźniki:

- Ilość zrealizowanych programów edukacyjno – korekcyjnych dla sprawców przemocy,
- Ilość osób uczestniczących w programach edukacyjno – korekcyjnych dla sprawców przemocy,

- Ilość ankiet, notatek monitorujących funkcjonowanie osób po zakończeniu udziału w programach edukacyjno – korekcyjnych dla sprawców przemocy.

Cel szczegółowy nr 5

Współpraca instytucji oraz organizacji pozarządowych na rzecz zapobiegania przemocy w rodzinie.

Działania	Czas realizacji	Podmiot realizujący i instytucje współrealizujące	Źródło finansowania
1. Opracowywanie oraz realizacja projektów mających na celu wzmocnienie współpracy organizacji oraz instytucji działających w obszarze przeciwdziałania zjawiska przemocy w rodzinie	2013 – 2018	- PCPR - OPS - organizacje pozarządowe	- budżet województwa - budżet powiatu - budżet gminy - środki UE - budżet MPiPS
2. Podejmowanie lokalnych inicjatyw ograniczających zjawisko przemocy na terenie powiatu żyrardowskiego	2013 – 2018	- PCPR - OPS - organizacje pozarządowe	- budżet województwa - budżet powiatu - budżet gminy - środki UE - budżet MPiPS
3. Wspieranie organizacji pozarządowych działających w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie	2013 – 2018	- PCPR - OPS - organizacje pozarządowe	- budżet województwa - budżet powiatu - budżet gminy - środki UE - budżet MPiPS

Wskaźniki:

- Ilość opracowanych oraz zrealizowanych projektów,
- Ilość organizacji pozarządowych objętych wsparciem w ramach realizowanych projektów,
- Ilość podjętych i zrealizowanych inicjatyw lokalnych,
- Ilość organizacji współpracujących na rzecz zjawiska przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

VIII. OBSZARY DZIAŁAŃ

Cele działań i przewidywane efekty realizacji odnoszą się do obszarów:

- **profilaktyka** – promowanie wartości rodzinnych, rozwijanie umiejętności interpersonalnych;
- **edukacja** – przekazywanie wiedzy na temat zjawiska przemocy, jego skutków, informowanie o możliwych formach pomocy;
- **interwencja** – przerwanie przemocy, ochrona ofiar, izolacja i oddziaływanie na sprawców;
- **wspieranie** – przeciwdziałanie poczuciu osamotnienia i bezradności u ofiar przemocy, uświadamianie praw i możliwości rozwiązania problemu poprzez pomoc psychologiczną, prawną i socjalną.

IX. ODBIORCY PROGRAMU

Program kierowany jest przede wszystkim do:

1. Ofiar przemocy w rodzinie:
  - a) dzieci, młodzieży,
  - b) współmałżonków lub partnerów w związkach nieformalnych,
  - c) osób niepełnosprawnych,
  - d) osób starszych.
2. Sprawców przemocy w rodzinie;
3. Świadców przemocy;
4. Przedstawicieli władz lokalnych, instytucji, organizacji pozarządowych oraz służb pracujących na rzecz dziecka i rodziny;
5. Społeczność lokalnej .

X. PRZEWIDYWANE EFEKTY REALIZACJI PROGRAMU

Zakłada się, że dzięki realizacji Programu na terenie powiatu żyrdowskiego osiągnięte zostaną następujące efekty:

1. Zmiana postaw społeczeństwa wobec przemocy w rodzinie.
2. Odpowiednie przygotowanie osób pomagających ofiarom i sprawcom przemocy w rodzinie.
3. Spadek liczby przypadków przemocy w rodzinie.
4. Usprawnienie systemu pomocy rodzinom dotkniętym przemocą.
5. Niwelowanie skutków przemocy w rodzinie.

XI. REALIZATORZY

Działania dotyczące przeciwdziałania przemocy w rodzinie i ochrony ofiar przemocy powinny być prowadzone we wszystkich jednostkach na terenie powiatu, które w ramach swoich działań zajmują się ochroną, czy też wsparciem rodziny i jej członków. Niezbędna jest chęć współpracy między osobami i instytucjami działającymi we wskazanym obszarze. W pracy należy stosować się do zasad:

- **interdyscyplinarności**, zgodnie z którą wszelkie działania na rzecz pomocy rodzinie powinny być planowane i wdrażane przez specjalistów o różnych zawodach, będących przedstawicielami różnych instytucji i organizacji; kluczowa jest praca zespołowa i współpraca;
- **kompleksowości**, z uwagi na fakt, iż przemoc jest zjawiskiem złożonym i wieloaspektowym.

Realizatorami Powiatowego Programu Przeciwdziałania Przemocy oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Powiecie Żyrardowskim są:

1. Starostwo Powiatowe w Żyrardowie,
2. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Żyrardowie,
3. Ośrodki Pomocy Społecznej z terenu Powiatu Żyrardowskiego,
4. Policja,
5. Sąd,
6. Prokuratura,
7. Placówki oświatowe,
8. Organizacje pozarządowe działające na rzecz rodziny,
9. Publiczne i Niepubliczne Zakłady Opieki Zdrowotnej.

XII. MONITORING

Monitoring realizacji Programu zakłada składanie Radzie Powiatu Żyrardowskiego przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie raportu z realizowanych działań, po zakończonym roku budżetowego. Program będzie ewaluowany przez cały okres jego realizacji i w miarę potrzeby będzie modyfikowany.

XIII. ZAKOŃCZENIE

Nikt nie ma prawa znęcać się, poniżać, bić innych. Dlatego też przemoc w rodzinie jest przestępstwem ściganym przez prawo. Każdy, kto wie lub jest świadkiem tego zjawiska powinien poinformować o tym odpowiednie służby, które są zobowiązane do ochrony ofiar i udzielenia wszechstronnej pomocy. W związku z powyższym konieczne jest podjęcie szerokiego, dobrze zorganizowanego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Jego

realizacja powinna wpłynąć na poprawę stanu bezpieczeństwa życia codziennego rodziny. Zakładając, że realizacja niniejszego programu będzie stanowiła wspólny strategiczny plan działań wobec problemu przemocy w rodzinie i będzie przebiegać wielopoziomowo we wszystkich instytucjach i organizacjach zobligowanych do podejmowania działań na rzecz zapobiegania i zwalczania przemocy w rodzinie, oczekuje się, iż przyczyni się on do usprawnienia systemu przeciwdziałania przemocy, ograniczenia zjawiska przemocy i towarzyszących mu innych zjawisk patologicznych oraz poprawy kondycji rodzin.

**Przewodniczący
Rady Powiatu Żyrardowskiego**

Wojciech Jasinski